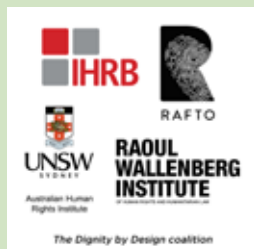

BERGEN INKLUDERINGSSENTER

Pilotprosjekt for Building Dignity

Statusrapport 2

Periode april 2020–februar 2021

Pilotprosjektgruppe

Prosjektleder:	Johnny Berg <i>Etat for utbygging, BFNE*</i>
Rådgiver pilotprosjekt:	Celine Blanc / Tina Larsen <i>Byarkitekten, BKMB*</i>
Arkitekt:	Per Højgaard Nielsen <i>HLM Arkitektur</i>
Brukergruppe:	Victor Paulsen <i>Brukerkoordinator, BKML*</i>
	Anne Marit Presterud <i>Etat for Inkludering, BKML</i>
	Ronny Lockert <i>Spesialrådgiver Idrettsanlegg Strategi, utredning og utvikling, BBSI*</i>
	Eli Dorthea Hauge Westrheim <i>Hovedverneombud, Etat for Inkludering, BKML*</i>

* BFNE - Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom

* BKML - Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling

* BKMB - Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling

* BBSI - Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett

Innhold

Statusrapporten er utarbeidet av Byarkitekten i Bergen kommune, rådgiver i pilotprosjektet, i samarbeid med pilotprosjektets arbeidsgruppe.

Rapporten har til hensikt å informere om pilotprosjektet, dokumentere prosessen underveis, og rapportere til Building Dignitys samarbeidspartnere. Statusrapport brukes også som arbeidsverktøy for prosjekteringsgruppen, og bidra til at alle i gruppen holder fokus på menneskerettighet og verdighet i alle aspekter av prosjektet.

Denne statusrapporten gjelder for perioden april 2020 til februar 2021, der prosjektet har vært i forprosjekt-/rivingsfasen.

	INNLEDNING	04
01	MEDVIRKNING	09
02	UTFORMING DRIFT OG BRUK	15
03	RIVING GJENBRUK OG OMBYGGING	23

INNLEDNING

Denne rapporten skal leses som en oppfølging av statusrapport 1, som gjelder for perioden juni 2019 - april 2020. Rapporten gir innledningsvis en presentasjon av Building Dignity og pilot Bergen inkluderingscenter. Den presenterer også ambisjonen, samfunns mål, og ønskede effekter av prosjektet for brukerne, og hvilke konkrete krav disse setter til byggets utforming og til driften av bygget.

I denne arbeidsperioden (april 2020-februar 2021) har prosjektgruppen jobbet videre med implementering av prinsippene for Building Dignity og konkretisering av målene i piloten.

Hovedaktivitet i byggeprosjektet i denne perioden har vært:

- ▶ gjennomføring av rivingsarbeidet
- ▶ gjennomføring av anbudsprosessen og valg av totalentreprenør for hovedombygging (skisseprosjektet lagt til grunn)
- ▶ gjennomføring av kunstplan og konkurranseprosessen
- ▶ oppstart av arbeidet med å avklare modell for drift av senterets
- ▶ oppstart av arbeidet med møbleringsplan

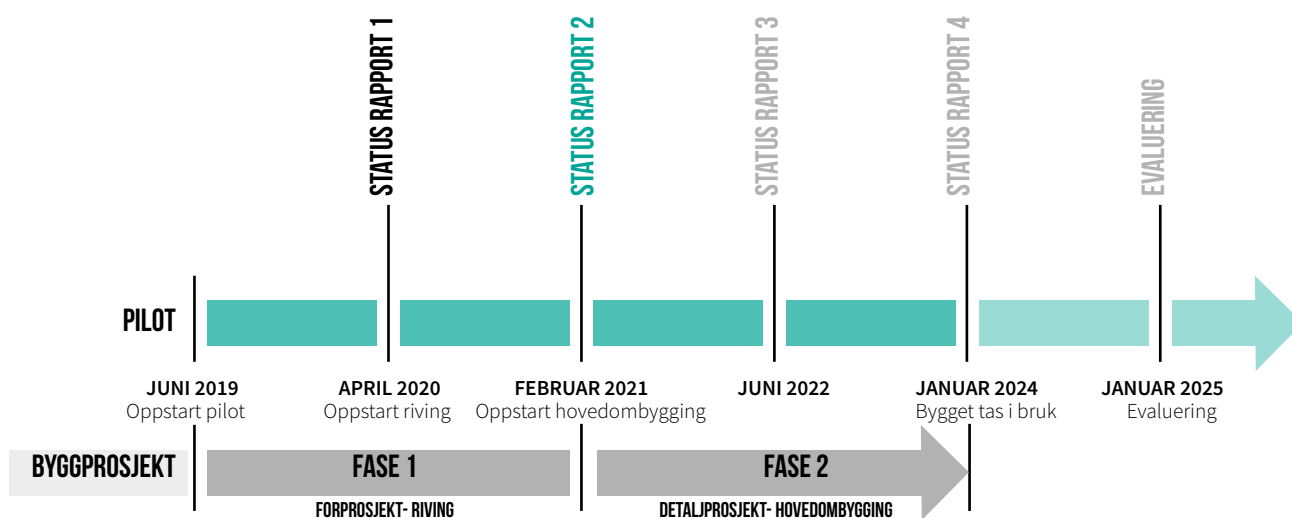
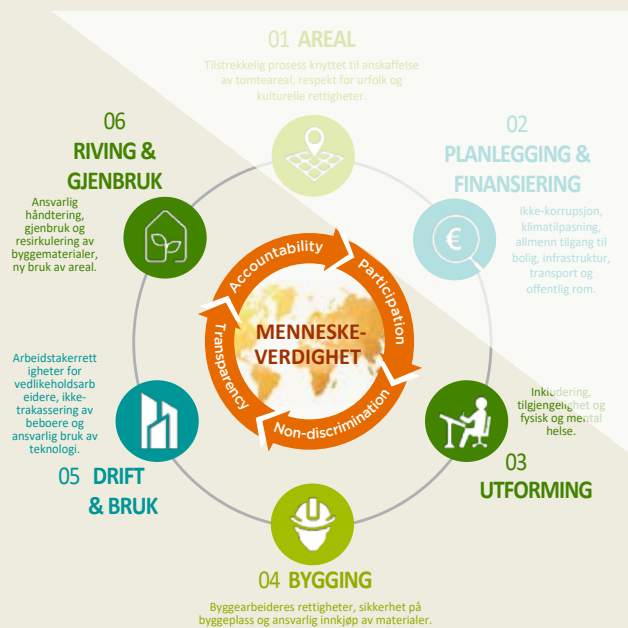
**Å VÆRE PILOT FOR BUILDING DIGNITY INNEBÆRER AT MAN
PRIORITERER LØSNINGER SOM FREMMER
MENNESKEVERD I ALLE LEDD AV PROSJEKTUTVIKLINGEN.**

«Framework for Action in the Built Environment»- Veikart for Verdighet i de Bygde Omgivelsene- er lagt til grunn for arbeidet med pilotprosjektet Bergen inkluderingscenter, og gir rammen for implementering av prinsippene for Arkitektur og verdighet gjennom hele byggets livssyklus.

Siden piloten begynte etter at tomten og finansiering var på plass jobber vi med fokus på punkt 03 til 06.

Etter ytterligere konsultasjon har Institute for Human Rights and Business (HIRB) utviklet en utvidet versjon som inkluderer veiledende spørsmål, referanser til internasjonale standarder og illustrerende eksempler. Denne er lagt til grunn for denne rapporten.

<https://www.ihrb.org/focus-areas/built-environment/framework-for-dignity-built-environment>

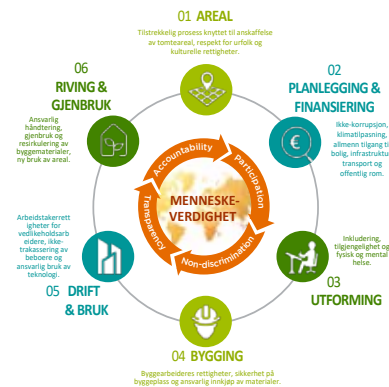

Bergen inkluderingscenter ble pilot for Building Dignity i juni 2019. Pilotarbeidet følger byggprosjektets fremdrift. Det skal utarbeides statusrapport for hver fase av prosjektutviklingen frem til bygget tas i bruk i 2023, og to år etter til evaluering.

BUILDING DIGNITY

RAMME FOR PILOTPROSJEKTET

Overordnede prinsipper

Gjennom alle stadier av det bygde omgivelsenes livssyklus:

- Alle menneskerettighetsstandarder blir opprettholdt, inkludert de tversgående prinsippene om åpenhet, ansvarlighet, deltakelse og ikke-diskriminering.
- Alle har muligheten til å delta på en meningsfull måte i beslutningene som berører deres nabolag og liv. Dette inkluderer kvinner, barn, minoriteter, migranter, flyktninger, urfolk, personer med nedsatt funksjonsevne, eldre personer og andre hvis perspektiver ofte blir ekskludert.
- Fagforeninger og sivilsamfunn kan operere fritt.
- Alle beslutninger er fri for korrupsjon.

01 AREAL

- Ingen er tvangsutkastet ut fra sine hjem, i samsvar med internasjonale standarder.
- Anskaffelse av tomter utføres med meningsfull konsultasjon og etter behørig prosess.
- Urfolk og kulturelle rettigheter er beskyttet.

02 PLANLEGGING & FINANSIERING

- Retten til adekvat bolig blir respektert – inkludert trygge leieforhold, og gode boliger til en overkommelig pris.
- Alle bydeler har tilgang til adekvat infrastruktur, offentlige rom, transport og sysselsettingsmuligheter.
- Det tas hensyn til systemisk og historisk urett.
- Motstandskraften mot klimarelaterte og andre katastrofer blir styrket, med vekt på deltakelse og sosial samholdighet.

03 UTFORMING

- Det bygde miljøet fremmer inkludering og tilgjengelighet, uavhengig av alder, evne, etnisitet, kjønn og andre faktorer.
- Det bygde miljøet har en positiv innvirkning på fysisk og mental helse.
- Utforming søker å skape rom som fremmer menneskerettigheter og beskyttelse av menneskeverd.

04 BYGGING

- Byggearbeideres rettigheter blir respektert i samsvar med internasjonale arbeidsstandarder, i alle ledd i byggeprosessen – av entreprenører og underleverandører.
- Materialer er valgt og transportert ansvarlig, med hensyn til sosiale og miljømessige konsekvenser.
- Bygninger er konstruksjonsmessig trygge, noe som hindrer unngåelige tap av liv i bygningskollaps og branner.

05 DRIFT & BRUK

- Alle, inkludert marginaliserte befolkningsgrupper, har sunne, tilgjengelige og trygge rom å bo, jobbe og være i fritiden.
- Leietakere utsettes ikke for trakassering.
- Teknologi utnyttes på en måte som ivaretar digitale rettigheter inkludert personvern og ytringsfrihet.

06 RIVING & GJENBRUK

- Tilgjengelige arealer blir sett på som en mulighet til å realisere samfunnsbehov, og ved endringer i arealbruk prioriteres medvirkning og samfunnsbehov fremfor økonomisk spekulasjon.
- Byggematerialer blir gjenbrukt og resirkulert på en ansvarlig måte.
- Ingen blir tvangsutkastet ut fra sine hjem, i samsvar med internasjonale standarder.

OPPSUMMERING

AKTIVITET I PILOTPROSJEKT I PERIODEN APRIL 2020- FEBRUAR 2021

MEDVIRKNING

ÅPENHET

IKKE-DISKRIMINERING

ANSVARLIGHET

Dette har prosjektgruppen gjort for drive aktivt med medvirkning, og for å sikre at alle har muligheten til å delta og engasjere seg meningsfullt i beslutningene som berører deres nabolag og liv:

- 1.1 Sørge for god og oppdatert informasjon om byggeprosjektet og pilotarbeidet
- 1.2 Invitere bredt til innspill gjennom et åpent digitalt folkemøte
- 1.3 Følge opp innspill fra nabolag og organisasjoner og arbeide videre med interessentanalyse
- 1.4 Fremme arbeid med pilotprosjektet på nasjonalt nivå - Best praksis for DOGA veileder for bærekraftig by-og tettstedsutvikling

03 UTFORMING

Dette har prosjektgruppen gjort for at den fysiske utformingen og bruk av senteret fremmer inkludering, tilgjengelighet og fysisk og mental helse:

05 DRIFT & BRUK

- 2.1 Sørge for god koordinering mellom brukeres behov og synergi i flerbruk ved å etablere stillingen brukerkoordinator
- 2.2 Følge opp krav til utforming og drift av senteret
- 2.3 Ha fokus på inkluderende arkitektur i arbeid med detaljprosjektering og møbleringsplan
- 2.4 Ha fokus på prosjektets effektmål i arbeid med driftsavtale for senteret
- 2.5 Ha klare forventning til kunst som virkemiddel for å fremme inkludering og menneskeverd
- 2.6 Hente inspirasjon og erfaringer fra andre inkluderende arkitekturprosjekter, ved å arrangere seminaret «inkluderende arkitektur»

04 BYGGING

Dette har prosjektgruppen gjort for å sikre byggearbeideres rettigheter, sikkerhet på byggeplass, ansvarlig innkjøp av materialer, og ansvarlig håndtering, gjenbruk og resirkulering av byggematerialer:

06 RIVING & GJENBRUK

- 3.1 Resirkulere og gjenbruke mest mulig av innvendige materiale, interiør og byggeteknisk utstyr.
- 3.2 Sikre at intensjonene bak de arkitektoniske løsningene i skisseprosjektet blir ivaretatt, ved at samme arkitekt følger prosjektet frem til ferdig utbygging.
- 3.3 Innføre krav om ansvarlig forretningspraksis i kontrakten med totalentreprenør
- 3.4 Gjennomføre oppstartseminar om Building Dignity med byggherre (EFU) og totalentreprenør (LAB)

01

MEDVIRKNING

BUILDING DIGNITY - OVERORDNEDE PRINSIPPER

- ▶ Alle menneskerettighetsstandarder opprettholdes, inkludert de tverrgående prinsippene om åpenhet, ansvarlighet, deltakelse og ikke-diskriminering
- ▶ Alle har muligheten til å delta og engasjere seg meningsfullt i beslutningene som berører deres nabolag og liv.
- ▶ Fagforeninger og sivilsamfunn kan operere fritt
- ▶ Alle beslutninger er fri for korrupsjon

Dette har prosjektgruppen gjort for drive aktivt med medvirkning, og for å sikre at alle har muligheten til å delta og engasjere seg meningsfullt i beslutningene som berører deres nabolag og liv.

- 1.1 Sørge for god og oppdatert informasjon om byggeprosjekt og pilotarbeid
- 1.2 Invitere bredt til innspill gjennom et åpent digitalt folkemøte
- 1.3 Følge opp innspill fra nabolag og organisasjoner og arbeide videre med interessentanalyse
- 1.4 Fremme arbeid med pilotprosjektet på nasjonalt nivå - best praksis for DOGA veileder for bærekraftig by-og tettstedsutvikling

1.1 Sørge for god og oppdatert informasjon om byggeprosjekt og pilotarbeidet

Prosjektgruppen deler informasjon om byggeprosjektet og piloten til innbyggere og nabolag gjennom Bergen kommune sin nettside:

- ▶ Hovedside om byggeprosjekt på sin temaside "Vi bygger Bergen". <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/vi-bygger-bergen/byggeprosjekter/andre-bygg/byggeprosjekt-bergen-inkluderingscenter>. Ansvar for denne nettsiden er kommunikasjonsrådgiver Ole Henning Målnes ved Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom.
- ▶ Etat for inkludering informerer om aktuelle saker i prosjektet gjennom "Hva skjer". Ansvar for denne kanalen er Katarina Lunde, kommunikasjonsrådgiver BKML.

- ▶ Byarkitekten deler informasjon om Building Dignity og pilot Bergen inkludering på temaside Arkitektur i Bergen, og etatens egen Facebookside og Instagram. <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/arkitektur-i-bergen/arkitektur-og-verdighet>

I tillegg til informasjon for nettsiden har prosjektgruppen bidratt direkte til eller delt på webside flere artikler i pressen.

Informasjonsskilt om byggeprosjektet ble etablert på byggeplass i mars 2020, da det ikke var mulig å gjennomføre et informasjonsmøte med nærmiljøet og andre interessenter, grunnet smittevernrestriksjoner som ble innført med koronaepidemien.

Status som pilot for Building Dignity innebærer at man strekker seg lengre enn det som er vanlig i byggeprosjekter når det gjelder aktiv medvirkning, involvering av nabolag og organisasjoner.

Tilstedeværelse på sosiale medier er et viktig verktøy for å nå ut til ulike befolkningsgrupper, og drive aktiv medvirkning. I fase 1 har prosjektgruppen identifisert behov for å etablere en kommunikasjonsplattform/ sosiale medier/portal for inkluderingscenter allerede i planleggingsfasen, som verktøy for medvirkningsprosessen, og som kan videreføres i driftsfasen.

For å ivareta dette behovet har Byarkitekten anbefalt prosjektgruppen å opprette en egen Facebookside for prosjektet, slik at det er mulig å dele informasjon om planlegging- og byggeprosessen, og arrangere ulike offentlige møter knyttet til medvirkningsprosessen. Dette forslaget følges opp i neste fasen.

1.2 Invitere bredt til innspill gjennom et åpent digitalt folkemøte

Det ble gjennomført et åpent folkemøte den 23. November 2020. Pga restriksjoner knyttet til koronapandemien ble møtet gjennomført digitalt. Formålet

med møtet var å orientere om prosjektet, svare på spørsmål og ta imot innspill om hvordan dette prosjektet kan bli et senter som kommer nærmiljøet til gode.

Bergen kommune inviterte bredt gjennom egen nettside, og 135 personer, både privatpersoner og representanter fra lag og organisasjoner, meldte seg på folkemøtet, noe som viser at det er stor interesse for Bergen inkluderingscenter.

Bergen kommune ønsket et møte preget av dialog og innspill fra deltakere fremfor en rent informasjonsmøte. Kommunen ønsket også å høre hvordan nærmiljøet ønsker å bli involvert i det videre arbeidet, og innsikt i hvilke type tilbud som mangler i nærmiljøet, og inviterte en representant for nærmiljøet til å holde et innlegg.

Møtet ble ikke tatt opp, men presentasjonen fra folkemøtet ble i etterkant gjort tilgjengelige på Bergen kommune sin webside:

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/vi-bygger-bergen/presentasjoner-fra-folkemote-om-inkluderingscenter-pa-landas>

Oversikt over de innleggene som ble holdt på digitalt folkemøtet 23.11.2020:

- Innledning
Katrine Nødtvedt
byråd for kultur, mangfold og likestilling
- Hva skal Bergen inkluderingscenter være?
Anne-Marit Presterud, Etat for inkludering
- Et bygg med rom for idretten og nærmiljøet
Ronny Lockert, Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett.
- Pilotprosjekt for Building Dignity
Celine Blanc, Byarkitekten
- Status for byggeprosjektet
Prosjektleder Johnny Berg, Etat for utbygging
- Innlegg fra representanter for nærmiljøet.
Liv Karin Lund Thomassen, Lystgården og
Karoline Oppedal, Bærekraftige liv Landås

TING+BIBLIOTEK = TINGOTEK

- en utlånsordning for ting som folk har behov for, men ikke trenger å eie.
- et sted der du kan låne ting, akkurat som du låner bøker på biblioteket.

Brukerkoordinatoren er hovedkontakt mellom prosjektorganisasjonen og nabolaget/interessenter. Etter det offentlige informasjonsmøtet har han vært i kontakt med flere av mulige eksterne brukere og aktører i nabolaget, og fått oversikt over behov og ønsker. (Se punkt 1.3)

Det ble meldt inn flere behov / ønsker fra eksterne brukere:

- ▶ Møterom med tilgang til (skole)kjøkken med mulighet for å lage mat i forbindelse med samlinger og arrangementer.
- ▶ Tingotek: Nabolagorganisasjonen "Bærekraftig liv på Landås" ønsker å etablere et Tingotek, som er en utlånsordning for verktøy i nabolaget.
- ▶ Tilgang til gymsaler for egenorganiserte idrett

Prosjektgruppen jobber målrettet for å finne løsninger siden disse forslagene støtter opp til prosjektets effektmål om å være en åpen møteplass i nabolaget.

Senterets fremtidige driftsorganisasjon ser positivt på at flere deler av senteret skal være åpent for potensielle eksterne brukere både på dags- og kveldstid.

1.3 Følge opp innspill fra nabolag og organisasjoner og arbeide videre med interessentanalyse

For å få frem lokalt engasjement og dra nytte av lokal befolkningens interesse og få drivkraft inn i prosjektet, er det viktig med aktiv oppfølging av innspillene som kom frem. Det er også viktig å sørge for at stemmene fra sårbare grupper eller grupper som ikke har så lett for å uttale seg som for eks. barn og ungdom eller innvandrere, kommer med input. Jfr. Building Dignity's prinsipp om å ha særlig fokus på de mest sårbare og ikke-diskriminering.

I Fase 1 har byggprosjektgruppen gjennomført en interessentanalyse. Det var registrert over 100 interessenter, som spenner fra nabolagsorganisasjoner, idretts- og kulturaktører og lokale og regionale myndigheter. Hver aktør er kategorisert innen type medvirkning (hvilke aktører som skal informeres, involveres, engasjeres eller samarbeides med.)

Brukerkoordinatoren/BKML skal utarbeide en plan for samhandling med de ulike interessenter, basert på denne metodikken. Dette skal gjøres i samarbeid med brukergruppen (EFI og idrettsseksjonen).

Planen skal legge opp til flere møter med ulike gruppe interessenter, med mål om å få innsikt i behovet i nærmiljøet, frivillige organisasjoner og andre relevante samarbeidspartnere.

Brukerkoordinator har i denne fasen gjennomgått listen over interessenter ved hjelp av overnevnte metodikk og videreformidlet oppsummeringen internt i BKML for videre aksjon.

Neste fase i brukermedvirkningsplanen er å lage et elektronisk skjema og publisere det på Bergen kommune sin side slik at alle interessenter skal kunne komme med sine innspill. I tillegg til det skal de minste organisasjonene kontaktes direkte.

Alle innspill skal registreres, kartlegges, bearbeides og prosjektet skal prøve å implementere de fleste forslagene som er forenelig med senterets samfunns- og effektmål, og som lar seg å gjennomføre.

Brukermedvirkningen bør skje innenfor gitte rammer og være knyttet til et avgrenset spørsmål eller areal i senteret der det er reell mulighet for innflytelse. Bruk og utforming av det tidligere biblioteket er fortsatt under avklaring og her har vi mulighet til å skape en helt ny arena for inkludering på senteret.

Byarkitekten anbefaler at det i 2021 arrangeres en medvirkningsprosess spesielt rettet mot å finne den mest fordelaktig bruk og et sterkt konsept for det

gamle bibliotekrommet. Byarkitekten har foreslått konseptet "FOLKOTEKET- folk møter folk i en inkluderende atmosfære", og har utarbeidet et notat som tydeliggjør hva et slik sted kan være og bringe av merverdi og inkludering for senteret. Dette skal følges opp i neste fase.

1.4 Fremme arbeid med pilotprosjektet på nasjonalt nivå - best praksis for DOGA veileder for bærekraftig by-og tettstedsutvikling

Building Dignity - Bergen inkluderingscenter er valgt ut blant 16 best-praksis eksempler i DOGA (Design og arkitektur Norge) nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Å være med som best-praksis eksempel gir Bergen kommune mulighet til å fortelle nasjonalt om arbeidet med piloten, og kanskje inspirere andre kommuner og aktører å delta i programmet. Det er også interessant for kommunen å lære av de andre prosjektene som er med, og som jobber med tilsvarende problemstillinger.

Veikartet er et verktøy som hjelper kommuner og fylkeskommuner til å fremme utviklingen av mer bærekraftige, attraktive, produktive og tilpasningsdyktige byer og lokalsamfunn som setter innbyggerne i sentrum. Veikartet utgjør et felles verdigrunnlag, og gir et sett med 8 prinsipper som kommuner og andre aktører kan jobbe etter.

Best-praksis eksemplene er organisert rundt disse 8 prinsippene, med 2 prosjekter under hvert prinsipp. Pilot Building Dignity er presentert under prinsippet «Sett innbyggerne i sentrum», sammen med «Drammensmodellen».

I tilknytning til lansering av veikartet arrangerte Doga en webinar-rekke med utgangspunkt i de åtte prinsippene fra veikartet. Bergen kommune deltok sammen med Drammen kommune til samtale nr.1, med tema "Sett innbyggerne i sentrum".

Webinaret ble arrangert 20.01.2021, og hadde ca. 100 deltagere fra hele Norge. Bergen kommune var representert med Byarkitekt Maria Molden og Celine Blanc, fra Byarkitekten og rådgiver i pilotprosjektet. Pilotprosjektgruppen ble invitert som deltakere.

16 prosjekter som fremmer smart og bærekraftig stedsutvikling.

DOGA

Building Dignity - Bergen inkluderingscenter

Sett innbyggerne i sentrum
Gjennom Building Dignity vil Bergen kommune forsøke å konkretisere hvordan utforming og utbygging av kommunale bygg og eiendommer kan bidra til å nå målet om et inkluderende bysamfunn.

Bergen inkluderingscenter er det første byggeprosjektet i verden som er meldt inn som pilot i Building Dignity, et internasjonalt program som setter fokus på menneskerettigheter og verdighet i de bygde omgivelsene.

Bergen inkluderingscenter skal etableres i den gamle lærerhøyskolen på Landås. Her skal store deler av virksomheten til Etat for inkludering samles på ett sted; administrasjon, introduksjonssenter for flyktninger og opplæringscenter for voksne (Nygård skole). Senteret skal bidra til et inkluderende bysamfunn, med respekt for menneskeverdet som verdigrunnlag. Gjennom utstrakt sambruk skal anlegget også være åpent for idretten og nærmiljøet, og fungere som en åpen møteplass i nabolaget.

Å være pilot i Building Dignity betyr at Bergen kommune skal prioritere løsninger som fremmer menneskeverd i alle ledd av dette byggeprosjektet: Utforming av bygget, utstrakt gjenbruk av byggematerialer, ivaretagelse av arbeidernes rettigheter under byggeprosessen, og planlegging av hvordan bygget kan sambrukes med nærmiljø og frivillighet.

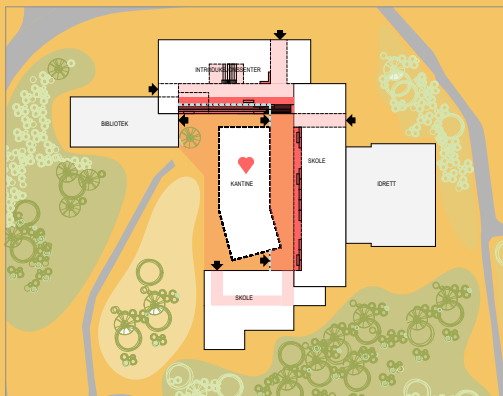

Les mer om veikartet her: <https://doga.no/verktoy/nasjonalt-veikart-for-smarte-og-barekraftige-byer-og-lokalsamfunn/>

Hvilke arkitektoniske løsninger kan best fremme inkludering og verdighet for alle brukere av senteret?

Hvordan kan man organisere og utforme bygget slik at brukerne får benyttet og utvikle sin kompetanse?

Hvordan kan man organisere og utforme bygget slik at det er enkelt å benytte seg av tilbudene på senteret?

Hvordan kan arkitektur bidra til et godt læringsmiljø og at brukerne følger seg trygge og føler tilhørighet til det norske samfunnet?

Hvordan kan senteret bidra til et inkluderende samfunn og bli en møteplass i nabolaget?

Hvordan kan senteret håndtere mangfold og variasjon i behov hos brukerne?

02

UTFORMING, DRIFT OG BRUK

03 UTFORMING

- Det bygde miljøet fremmer inkludering og tilgjengelighet, uavhengig av alder, evne, etnisitet, kjønn og andre faktorer.
- Det bygde miljøet har en positiv innvirkning på fysisk og mental helse.
- Utforming søker å skape rom som fremmer menneskerettigheter og beskyttelse av menneskeverd.

05 DRIFT & BRUK

- Alle, inkludert marginaliserte befolkningsgrupper, har sunne, tilgjengelige og trygge rom å bo, jobbe og være i fritiden.
- Leietakere utsettes ikke for trakassering.
- Teknologi utnyttes på en måte som ivaretar digitale rettigheter inkludert personvern og ytringsfrihet.

Dette har prosjektgruppen gjort for at den fysiske utformingen og bruk senteret fremmer inkludering, tilgjengelighet og fysisk og mental helse:

- 2.1 Sørge for god koordinering mellom brukeres behov og synergi i flerbruk ved å etablere stillingen brukerkoordinator
- 2.2 Følge opp krav til utforming og drift av senteret
- 2.3 Ha fokus på inkluderende arkitektur i arbeid med detaljprosjektering og møbleringsplan
- 2.4 Ha fokus på prosjektets effektmål i arbeid med driftsavtale for senteret
- 2.5 Ha klare forventning til kunst som virkemiddel for å fremme inkludering og menneskeverd
- 2.6 Hente inspirasjon og erfaringer fra andre inkluderende arkitekturprosjekter, ved å arrangere seminaret «inkluderende arkitektur»

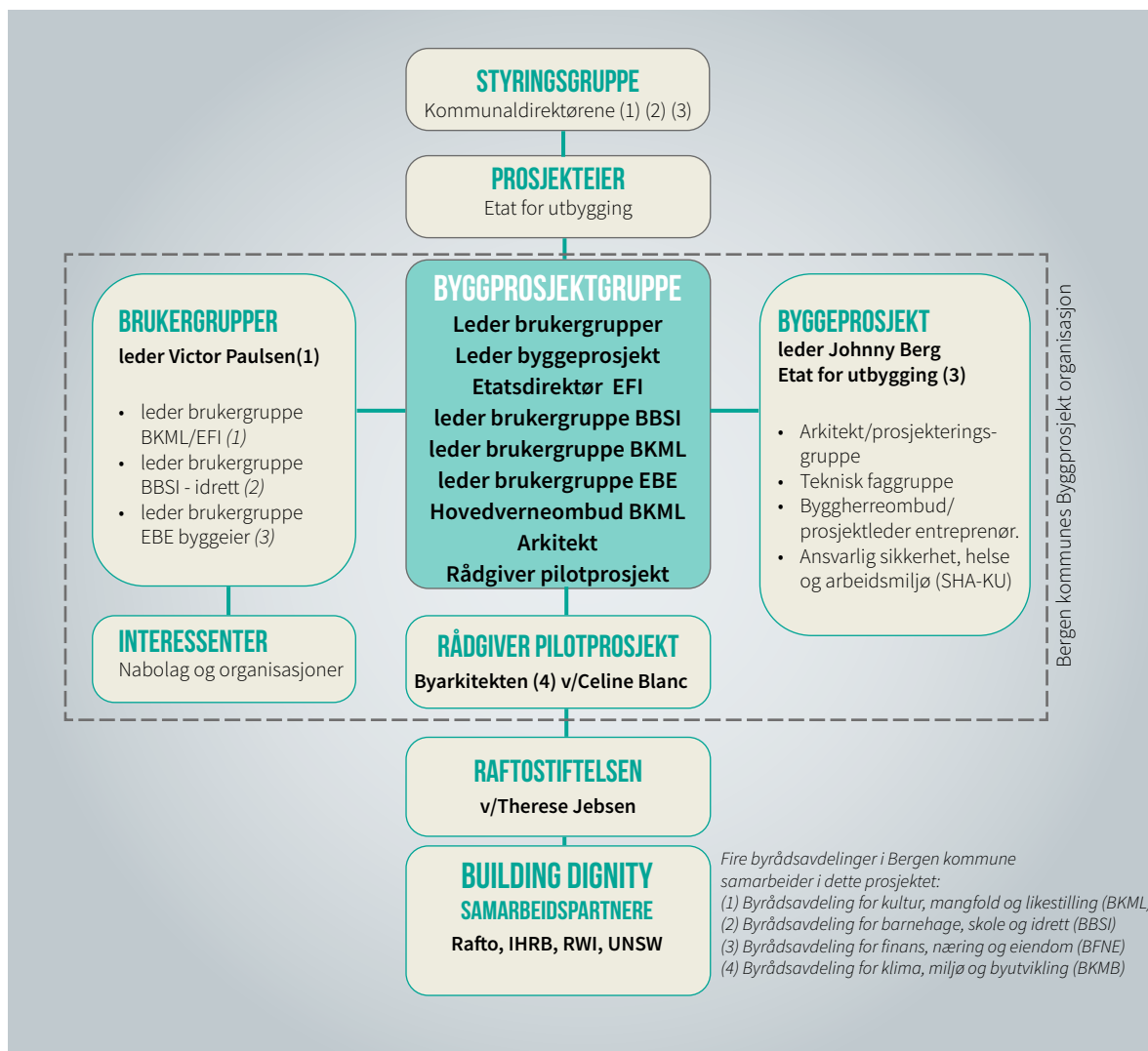
2.1 Sørge for god koordinering mellom brukeres behov og synergi i flerbruk ved å etablere stilling brukerkoordinator

I første fasen av arbeidet ble det avdekket behov for å styrke prosjektorganisasjonen med en brukerkoordinator, for å sørge for god koordinering og synergi mellom de ulike brukeres behov. Dette er viktig å sørge at det vil være en gevinst av å sambruke arealer i form av bedre inkludering, fremfor konflikt.

Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling (BKML) har anskaffet Victor Paulsen som brukerkoordinator for brukerprosjektet.

Brukerkoordinator har startet arbeidet i oktober 2020 og jobber med følgende oppgaver:

- ▶ å avklare og koordinere behov og krav fra hovedbrukerne og for å etablere et helhetlig rom- og funksjonsprogram, samt drive prosessen for å avklare driftsmodellen for senteret.
- ▶ å drive medvirkningsprosessen mot byggets potensielle eksterne brukere og nabolaget, og brukerinteressent-analysen som redskap for å organisere prosessen. (Se statusrapport 1)

PROSJEKTETS EFFEKTMÅL LEGGES TIL GRUNN FOR BYGGETS UTFORMING, BRUK OG DRIFT

EFFEKTMÅL

01

Bergen inkluderingscenter er en sentral møteplass i nabolaget som blir aktivt tatt i bruk

- ▶ gjennom hele uken, både på dag- og kveldstid
- ▶ av et bredt spekter av brukere med ulik alder, interesser (kultur, idrett og andre interesser)

EFFEKTMÅL

02

Bergen inkluderingscenter er et sted der brukerne får benyttet og utviklet sin kompetanse, føler seg trygge, og føler tilhørighet til det norske samfunnet

- ▶ ved å gi stolthet og tilhørighet til både bygget, nabolaget og byen
- ▶ ved å gi den enkelte ressurs og være en aktiv deltaker i samfunnet
- ▶ ved å skape inspirerende og trygge arbeidsplasser og læringsmiljø

EFFEKTMÅL

03

Det er enkelt og forutsigbart å benytte seg av lokalene og tilbudene i Bergen Inkluderingscenter, fordi

- ▶ tjenester er synliggjort, kommunisert og koordinert
- ▶ tjenester og bygget er organisert slik at det stimuleres til å samarbeide koordinert og på tvers av tjenester
- ▶ bygget er lesbart og lett å orientere seg i, uavhengig av brukerens kulturelle bakgrunn, kjønn eller alder

EFFEKTMÅL

04

Bergen inkluderingscenter har fleksible løsninger og kan håndtere mangfold og variasjon i behov hos brukerne

- ▶ ved å legge opp til fleksible romprogram som kan tilpasses variasjoner i antall flyktninger som kommer til Bergen
- ▶ ved å gi mulighet for at overskuddsarealer kan benyttes av andre kommunale tjenester eller eksterne aktører i nærmiljøet og frivillighet

2.2 Følge opp krav til utforming og drift av senteret

Ambisjonen er at Bergen inkluderingscenter skal fremstå som et internasjonalt forbildeprosjekt for inkluderende arkitektur. Dette betyr å organisere, utforme og drifte senteret slik at det bidrar til inkludering og menneskeverd for alle byggets brukere.

I oppstartsfasen av pilot Building Dignity har prosjektgruppen formulert prosjektets samfunns mål og effektmål, og identifisert hvilke konkrete krav disse setter til byggets utforming og til driften av bygget. (Se status rapport 1).

Brukerkoordinator har det overordnede ansvaret for å følge opp krav til drift av senteret, og videreføre disse som premiss i arbeid med driftavtale og i brukermidvirkning.

EFU/prosjektleder har det overordnede ansvaret for å følge opp krav til utforming av senteret, og videreføre disse til arkitekt/prosjekterende team som premiss for detaljprosjekteringen.

2.3 Ha fokus på inkluderende arkitektur i arbeid med møbleringsplan og detaljprosjektering

Møbleringsplanen og detaljprosjekteringen tar utgangspunkt i skisseprosjektet, og viderefører intensjonen om å skape arkitektur og fysiske omgivelser som fremmer inkludering og menneskeverdighet.

Som første ledd i detaljprosjekteringsarbeidet ble det i periode oktober 2020- februar 2021 utarbeidet en disposisjonsplan for møblering (løs inventar). Hensikten med denne planen var på dette stadium kun å gi premisser for plassering av audiovisuelt utstyr som skjerm, lys og lyd anlegg i bygget.

Interiørarkitekt Sonja Solstrand ledet arbeidet og har gjennomført en møteserie med brukergruppen med representanter fra Etat for inkludering, Etat for idrett og Etat for bygg og eiendom.

I neste fase skal man arbeide med valg av møbler, skilting, fargebruk, belysning mm. for alle type rom. Det blir lagt spesielt vekt på å utforme fellesarealene i senterets første etasje slik at man skaper ulike typer arenaer for møter og interaksjoner mellom de ulike type brukergrupper.

2.4 Ha fokus på prosjektets effektmål i arbeid med driftsavtale for senteret

Det er startet en prosess med brukere og eier av bygget (EBE, EFI, Idrettseksjonen) med hensikt om å avklare modellen for driften av senteret. Driftsavtale handler om å avklare fordeling av driftsansvar og tidsbruk av arealer mellom de ulike brukere/byrådsavdelinger, noe som er viktig for å sikre velfungerende (sam)bruk av senteret.

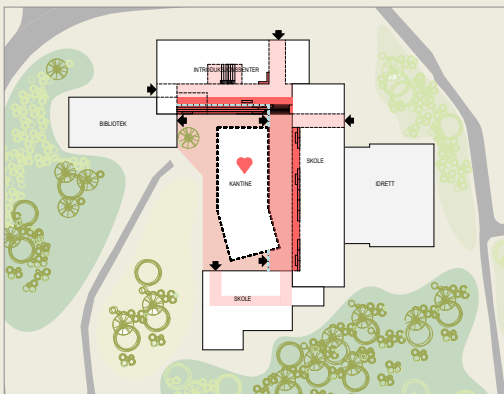
Driftsavtalen skal basere seg på standardavtaler fra andre lignende bygg med noen tilpasninger. Den skal inneholde flere oppgaver som skal implementeres for første gang (Pilotprosjekt). Etat for Inkludering sin driftsorganisasjon er også under etablering.

Brukerkoordinator Victor Pausen (BKML) koordinerer arbeidet om driftsavtalen, som involverer alle etater i brukergruppen: Etat for Bygg og Eiendom v/Harald Blytt, Etat for Inkludering v/Anne-Marit Presterud, og Etat for Idrett v/Per Fedje.

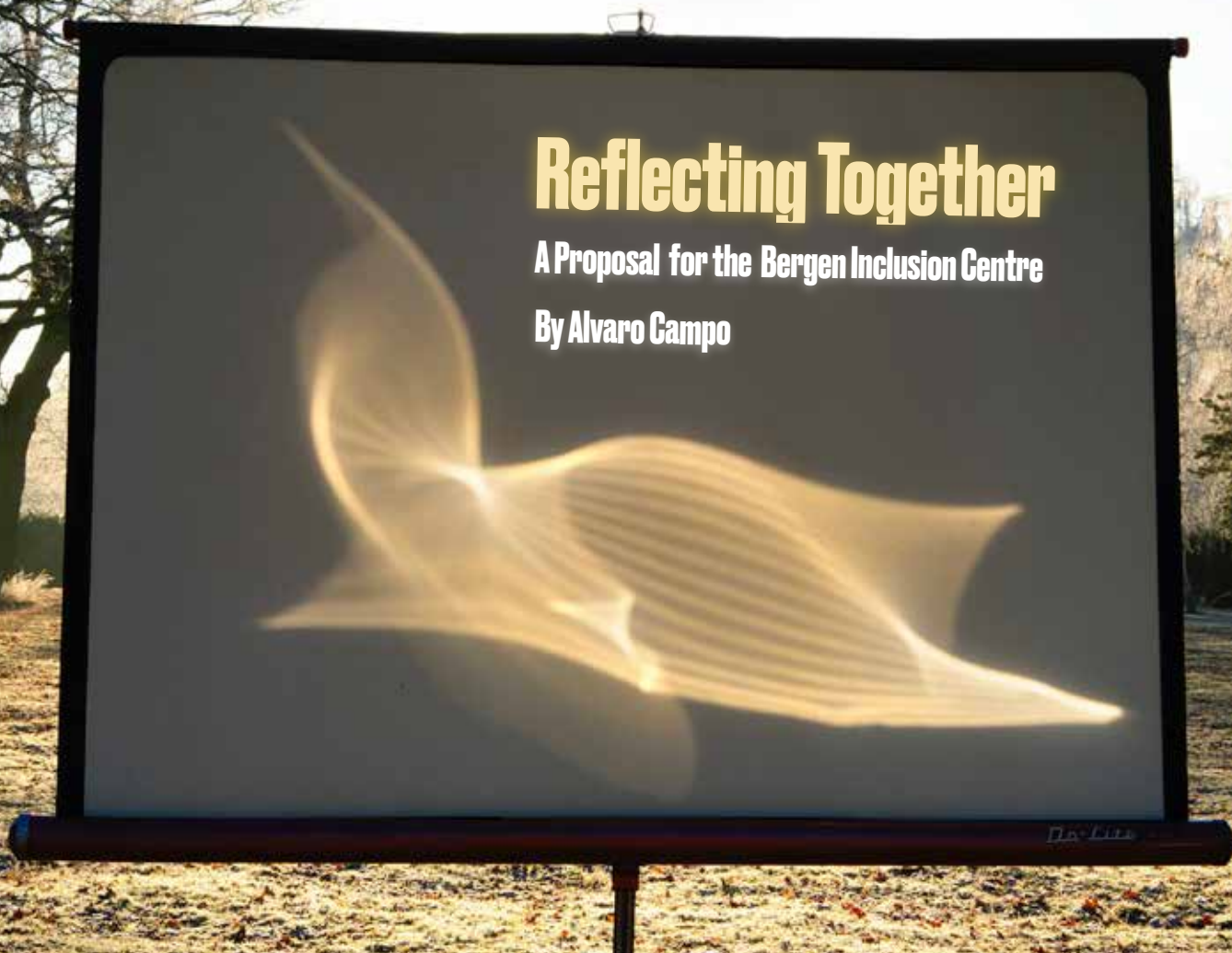
Endelig beslutning for senterets driftsavtale skal godkjennes av styringsgruppen i løpet av 2022.

Driftsmodellen skal ta hensyn til krav satt til drift av senteret definert i fase 1, og slik bidra til å oppnå senterets mål som inkluderende møtested (jmr. krav til drift):

- ▶ Arealer og funksjoner i bygget skal deles på mellom tjenestene så langt det er funksjonelt mulig og forsvarlig
- ▶ Det må sikres at ansvar for å koordinere aktiviteter på dag- og kveldstid defineres og ressurssettes

- ▶ Det må etableres tilstrekkelig tilsynsordning i form av tilsyn/vakt på kveld og helg
- ▶ Det må foreligge et avklart ansvar for vedlikehold og drift i god tid før prosjektet overleveres fra EFU
- ▶ Det tidligere biblioteket må kunne benyttes som møteplass/event-sted med tydelig identitet
- ▶ Det må etableres en kommunikasjonsplattform/ sosiale medier/portal for inkluderings-senteret (kobles til interessentanalysen, og videreføres i driftsfasen)
- ▶ Det må være en ansvarlig for informasjon og markedsføring av byggets fasiliteter, og det må lages en plan for dette (kobles til interessentanalysen, og videreføres i driftsfasen)
- ▶ Senteret må ha et tilgjengelig og brukervennlig bookingsystem/digital plattform for utleie av lokaler (Aktiv kommune)

2.5 Ha klare forventning til kunst som virkemiddel for å fremme inkludering og menneskeverd

Kunstutvalget ved Bergen inkluderingscenter har valgt kunstneren Alvaro Campo til å lage et stedsspesifikt kunstprosjekt, Reflecting Together.

Kunstutvalget har lagt vekt på å velge et kunstprosjekt som fremmer inkludering og verdighet, både i forhold til prosess og ferdig resultat.

Etter en åpen innsending og senere lukket skissekonkurranse for utvalgte kunstnere, ble Campo sitt prosjekt kåret til vinner. Campo overbeviste kunstutvalget med et følsomt og gjennomarbeidet kunstprosjekt som er konseptuelt forankret i byggets formål og brukere.

Med utgangspunkt i et performativt forprosjekt hvor brukere inkluderes, vil Campo videre utvikle flere hengende skulpturelle elementer, en serie lasergraverte speil som plasseres rundt i bygget, og et videoverk som dokumenterer den kollektive arbeidsprosessen.

Vinnerutkastet er poetisk og assosiativt, og ved å jobbe nyskapende med symbolbruk som ikke er forankret i noen spesifikk kultur eller religion, evner kunstneren å løfte fram individuelle historier, mellommenneskelige relasjoner og samhold som kan tolkes ulikt, basert på ens egen bakgrunn og forhistorie. Kunstverket er godt integrert i byggets arkitektur og vil få stor symbolsk betydning i fellesarealene.

2.6 Hente inspirasjon og erfaringer fra andre inkluderende arkitekturprosjekter, ved å arrangere Seminar «inkluderende arkitektur»

Byarkitekten tok initiativ til å arrangere et seminar om temaet inkluderende arkitektur, med hensikt om å hente inspirasjon og erfaringer fra andre prosjekter med tilsvarende problemstillinger, og slik danne et grunnlag for det videre arbeid med medvirkningsprosess, driftsmodell, og prosjektering av senteret.

Seminaret ble arrangert som webinar den 11 november 2020, og var rettet mot prosjektgruppen for Bergen inkluderingscenter på Landås. Fire relevante prosjekter fra Oslo og Bergen ble presentert og det var lagt opp til diskusjonsrunde med innleggsholdere på slutten.

WEBSEMINAR
11.11.2020

INKLUDERENDE ARKITEKTUR

— Hvordan skape møteplasser som fremmer verdighet og inkludering? —

Ordstyrer: Tina Larsen, seniorarkitekt, Byarkitekten i Bergen

kl 09:00-9:15 Velkommen og presentasjonrunde
Celine Blanc, Byarkitekten i Bergen, prosjektleder for pilotprosjektet Building Dignity

"BIBLIOTEK" - HVORDAN SKAPE EN ARENA FOR INKLUDERING?

09:15-09:45 Biblo Tøyen
Reinert Mithassel - Daglig leder

09:45-10:15 FUBIAK- Furuset Bibliotek og aktivitetshus
Jørn Are Vigestad Berge- Rodeo arkitekter

KUNST, KULTUR OG IDRETT SOM VIRKEMIDLER FOR INKLUDERING

10:30-11:00 Åsane Kulturhus; erfaringer fra planlegging til drift
John Kristian Øvrebø- Kultursjef Arna og Åsane

11:00-11:30 Nye Ny-Kronborg skole; et bankende hjerte i nærmiljøet
Vincent Mrimba - Kulturdirektør Bergen kommune

11:30-12:00 Oppsummering/ Felles diskusjonsrunde
Viktige læringsmomenter for videre planlegging av Bergen Inkluderingscenter

• • •

BIBLO TØYEN

Reinert Mithassel - Daglig leder

Biblo Tøyen er et bibliotek bare for unge mellom 10 og 15 år, fylt med bøker og opplevelser. Hit kan du komme alene eller med venner, og finne på noe du liker eller bare slappe av. Biblo Tøyen inviterer også jevnlig til kodeklubb, forfattermøter, filmvisning, matlaging, ulike workshops og masse annet gøy og nyttig.

Reinert Mithassel er daglig leder og har vært med på planlegging av biblioteket fra starten. Han presenterer viktige suksessfaktorer i forhold til planleggingen, brukerinvolvering og utforming, og i forhold til drift, bemanning og kommunikasjon rundt de ulike tilbudene som finnes på Tøyen.

FUBIAK- Furuset Bibliotek og aktivitetshus Jørn Are Vigestad Berge- Rodeo arkitekter

Furuset Bibliotek og aktivitetshus fungerer som møteplass, arrangementsbygg og integreringsarena, og var en del områdeløft for Furuset i Oslo. I dag er det blant Oslos best besøkte kulturtilbud.

Jørn Are Vigestad Berge var ansvarlig arkitekt fra Rodeo arkitekter, og fortalte hvordan den omfattende medvirkningsprosessen har formet planløsning, program og funksjoner – og dermed huset som sto ferdig i mars 2016

Åsane videregående skole, kulturhus og bibliotek John Kristian Øvrebø- Kultursjef Arna og Åsane

John Kristian Øvrebø er kultursjef i Arna og Åsane i Bergen kommune. Han har jobbet med planlegging av Åsane kulturhus som åpnet i 2020, og med flere andre kulturarenaer i Bergen. Han har tidligere jobbet på kulturkontoret på Landås og er godt kjent med området. John Kristian delte hans erfaringer og kommer med gode råd for å skape velfungerende og attraktive idrett-og kulturtilbud på Bergen inkluderingscenter.

Nye Ny Kronborg skole

Vincent Mrimba - Kulturdirektør Bergen kommune

Oppvekstsenteret brukes både som skole, kulturhus og idrettshall og er med på å gi bydelen ny identitet. Med fargesterk arkitektur, attraktive uteområder, og variert kultur- og idrettstilbud har Ny Kronborg skole blitt et bankende hjerte i nærmiljø som tiltrekker seg både unge og gamle bergensere.

Vincent Mrimba er kulturdirektør i Bergen kommune, og har jobbet som senterkoordinator for Ny Kronborg skole i 9 år. Han fortalte hvordan det ble arbeidet med å skape et åpent og inkluderende aktivitetshus, både ved planlegging- og i drift av huset.

03

RIVING GJENNBRUK OG OMBYGGING

04 BYGGING

- Byggarbeideres rettigheter blir respektert i samsvar med internasjonale arbeidsstandarder, i alle ledd i byggeprosessen – av entreprenører og underleverandører.
- Materialer er valgt og transportert ansvarlig, med hensyn til sosiale og miljømessige konsekvenser.
- Bygninger er konstruksjonsmessig trygge, noe som hindrer unngåelige tap av liv i bygningskollaps og branner.

06 RIVING & GJENBRUK

- Tilgjengelige arealer blir sett på som en mulighet til å realisere samfunnsbehov, og ved endringer i arealbruk prioriteres medvirkning og samfunnsbehov fremfor økonomisk spekulasjon.
- Byggematerialer blir gjenbrukt og resirkulert på en ansvarlig måte.
- Ingen blir tvangsutkastet ut fra sine hjem, i samsvar med internasjonale standarder.

Dette har prosjektgruppen gjort for å sikre byggarbeideres rettigheter, sikkerhet på byggeplass og ansvarlig innkjøp av materialer, og ansvarlig håndtering, gjenbruk og resirkulering av byggematerialer:

- 3.1 Resirkulere og gjenbruke mest mulig av innvendige materiale, interiør og byggeteknisk utstyr.
- 3.2 Sikre at intensjonene bak de arkitektoniske løsningene i skisseprosjektet blir ivarettatt, ved at samme arkitekt følger prosjektet frem til ferdig utbygging.
- 3.3 Innføre krav om ansvarlig forretningspraksis i kontrakten med totalentreprenør
- 3.4 Gjennomføre oppstartseminar om Building Dignity - byggherre (EFU) og totalentreprenør (LAB)

3.1 Resirkulere og gjenbruke mest mulig av innvendige materiale, interiør og byggtknisk utstyr.

Ombygging av bygningsmasse fra 1960-tallet til Bergen inkluderingscenter innebærer rivning av store deler av bygningsmassen, ned til betongskala. Rivingsarbeidet ble utført av Norsk Riving AS i periode april-oktober 2020, med særlig høy fokus på bevaring, resirkulering og gjenbruk av materialer, interiør og byggtknisk utstyr. I tillegg er det er innført et høyt krav til avfallshåndtering med minimum 90 % sorteringsgrad.

Fokuset på gjenbruk i dette prosjektet handler om klima og bærekraft, men også om å videreføre noe av byggets arkitektonisk særpreg og identitet i det nye senteret. Slik kan man skape et nytt sted med tydelige historiske røtter, høy materialkvalitet og interessant estetikk for brukerne.

Trepaneler av kvistfri furu blir for eksempel innvendig kledning på utvalgte vegger, og integrerte furumøbler blir redesignet for å passe inn i nye omgivelser i klasserom og kontorer.

Teglsteinen skal gjenbrukes innvendig på flere vegger i det nye bygget, og gamle tredører får ny plassering der det er mulig. Tavler, designlamper, klokker, servanter og diverse løst inventar blir integrert i nytt interiørkonsept.

Terrassotrapper som må rives av UU-hensyn, skal bygges om til innvendige benker, disker og lignende i fellesareal. Utvendige fasadeplater av betong blir støpt og slipt til gulv i fellesarealer, mens utvendige vinduer blir gjenbrukt i nye drivhus.

I tillegg til gjenbruk av møbler og materialer med historisk og estetisk verdi har Norsk Riving blitt opptatt av å bevare mest mulig byggtknisk utstyr, slik som pumpe-systemer i tekniske rom og deler av ventilasjonsanlegg, systemhimlinger, storkjøkkenutstyr og en del elektrisk utstyr.

FREMTIDENS BYGGENÆRING   Jobb   Eventer   Annonser   Bladarkiv   Meny ☰

Han påpeker at noe må gjøres med den enorme avfallsproduksjonen vi har i dag. Det må stilles større krav og tas grep:

Foto: BIR

- Det er viktig å ta vare på restverdier for ombruk. I tillegg må man konstruere bygg som er konstruert slik at de kan demonteres, flyttes og settes opp igjen. Med standardiserte løsninger er dette enklere. Slik kan vi i fremtiden redusere avfall. Trolig vil det også gi samfunnsøkonomisk gevinst, i tillegg til miljøgevinsten. For noen generasjoner siden var dette helt naturlig å gjøre, fordi man ikke hadde råd til å sløse slik vi gjør nå, forklarer Dagsland.

Norsk Riving arbeider nå med utvikling av egen nettbutikk for videresalg av brukte, uthenkede byggematerialer og byggtknisk utstyr.

- Den største utfordringen er å få til et godt system for hvordan man identifiserer og henter ut materialer og utstyr for ombruk. Slik kan privat næringsliv og det offentlige få oversikt over hva som er tilgjengelig på samme måte som privatpersoner i dag benytter Finn.no, sier Dagsland.

Med i pilotprosjekt for menneskerettigheter og bygg
Bergen inkluderingscenter er det første pilotprosjektet i verden som inngår i det internasjonale programmet Building Dignity. Building Dignity ønsker mer oppmerksomhet rundt viktigheten av menneskerettigheter i bygninger og byggeprosjekter. Pilotprosjektet passer godt med 2018-vedtaket i Bergen bystyre, om at byen skulle bli Norges første menneskerettighetsby.

Utklipp fra artikkel "Gamle materialer gjenoppstår i nybygg" i Fremtidens Byggenæring, der Svein Egil Dagsland, Daglig leder for riveentreprenøren Norsk Riving, oppfordrer til å stille større krav og ta grep for å redusere avfallsproduksjon ved riving av bygg. Les hele artikkelen her: <https://www.fremtidensbygg.no/gamle-materialer-gjenoppstar-i-nybygg/>

Skal bruke forfallen skule på nytt: – Vi har dei same dårlege haldningane som ungane våre

BERGEN (NRK): Ein fjerdedel av all avfall i Noreg kjem frå bygging. No skal Bergen kommune teste om det lar seg gjere å bruke ei forfallen skule på nytt.

Elias Håvarstein
Journalist

Publisert 13. mai 2020 kl. 23:42
Oppdatert 14. mai 2020 kl. 11:06

LÆRARHØGSKULEN: Sidan 1965 har lærarhøgskulen vore eit landemerke på Landås i Bergen. No får bygga, med ein total storleik på 18.300 kvadratmeter, nytt liv.

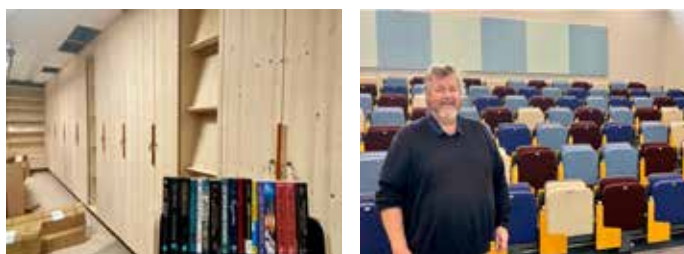
FOTO: THERESE PISANI / NRK

NRK

Utklipp fra artikkel på NRK vestland som forteller om gjenbruk og avfallshåndtering ved rivning og ombygging av den Gamle lærerhøgskole. FOTO: THERESE PISANI / NRK. <https://www.nrk.no/vestland/skal-plukke-den-gamle-laerarhogskulen-fra-kvarandre--men-alt-skal-bli-brukt-pa-nytt-1.15015554>

Her lever møbler og materialer fra lærerhøgskolen videre

Møbler og materiale som ikke kunne brukes om i Bergen inkluderingscenter har funnet nytt liv andre steder, som for eksempel auditoriumbenker som har gått til Åsane Folkehøgskole, eller treverk som ble bruk til nye skapdører eller møbler i Laksevåg bibliotek. Utklipp fra artikkel på BIR sin nettside: <https://bir.no/miljoeportalen/gjenbruk/her-lever-moebler-og-materialer-fra-laerhoegskolen-videre/>

3.2 Sikre at intensjonene bak de arkitektoniske løsningene i skisseprosjektet blir ivaretatt, ved at samme arkitekt følger prosjektet frem til ferdig utbygging.

Ved utvikling av skisseprosjektet i forrige fase ble det lagt stor vekt på å prioritere arkitektoniske løsninger som fremmer inkludering og ivareta menneskeverd. Skisseprosjektet ble lagt til grunn for anbudsprosessen for totalentreprenøren, som vil ha ansvar både for å detaljere prosjektet og for utførelse.

I totalentrepriseform er entreprenøren ikke forpliktet til å bruke samme arkitekt og rådgivere for å detaljere prosjektet. Erfaringen viser at det er en risiko for at kunnskap og intensjonen bak et skisseprosjekt kan forsvinne i detaljprosjekteringsfasen, hvis man får en ny arkitekt inn på dette stadium.

Byggeheren (EFU) har derfor valgt en kontraktform der arkitekten er "tiltransportert" til totalentreprenøren. Dette betyr at totalentreprenøren-LAB Entreprenør AS (LAB) overtar kontrakten med arkitekten (HLM Arkitektur), som vil detaljere prosjektet og følge byggeprosessen frem til ferdig bygg.

Dette er et viktig grep og vil tjene pilotprosjektets fokus på inkluderende arkitektur, da det vil bidra til å sikre at intensjonene bak de arkitektoniske løsningene i skisseprosjektet er videreført i detaljprosjekteringsfasen og frem til ferdig bygg.

3.3 Innføre krav om ansvarlig forretningspraksis i kontrakten med totalentreprenør

Som følge av møte mellom Byarkitekten, EFU, Rafto stiftelsen og Bergen kommune Innkjøp konsern den 20.08.2020 ble det satt krav om ansvarlig forretningspraksis (meddelelse nr. 10) i konkurransegrunnlaget. Disse kravene ligger ikke inne i Etat for utbygging sine anskaffelser, og er inntatt særskilt for Building Dignity.

Ettersom evalueringskriteriene allerede var bestemt før meddelelsen, kunne vi ikke legge dette til grunn for tildelingen. Det er derimot et kontraktsfestet krav, som totalentreprenøren inklusiv underentreprenører/leverandører er forpliktet til.

Kravet innebærer bla. at entreprenøren skal utarbeide interne rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan aktsomhetsvurderinger gjennomføres i selskapet iht OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv (retningslinjer, kartlegge, vurdere og prioritere risiko for negative påvirkning)

Andre krav i kontrakten som fremmer menneskeverd og likestilling:

Følgende krav, som er standard i Bergen kommune sine kontrakter, er lagt til grunn i kontrakt fra konkurransegrunnlagets del I:

- ▶ 1.9 Læringleklausul: Det kan i denne kontrakten bli stilt krav om at leverandøren er tilknyttet en offentlig godkjent lærlingeordning og at en eller flere lærlinger er tilknyttet kontrakten. Kravet gjelder tilsvarende for underleverandører. Se nærmere om kravene i "Oppdragsbeskrivelse -konkurransegrunnlagets del II", jf kapittel E2 "Spesielle kontraktsbestemmelser".

Krav om ansvarlig forretningspraksis satt i kontrakten med totalentreprenør (LAB)

«Leverandøren skal gjennom sin forretningspraksis respektere internasjonale standarder for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø, dyrevvern og antikorrupsjon i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Leverandøren skal aktivt arbeide for at varer og tjenester som leveres etter denne kontrakten skal være fremstilt og distribuert under forhold som er forenlig med disse standardene. Lovgivningen på produksjonsstedet skal respekteres. Der hvor nasjonale lover og reguleringer dekker samme tema som disse retningslinjene, skal den høyeste standarden gjelde.»

Synergieffekten ved å innføre krav om ansvarlig forretningspraksis i dette prosjektet, har medført at Etat for utbygging nå har innført disse krav i alle fremtidige anskaffelsesprosesser.

- ▶ 1.10 Inkluderende kontrakt: Det er i kontrakten stilt krav om at leverandøren skal knytte til seg personer som tilfredsstillers samlebetegnelse «funksjonshemmede eller vanskeligstilte». Begrepene funksjonshemmede og vanskeligstilte personer er nærmere definert i FOA § 8-8 og departementets veileder til det nye anskaffelsesregelverket under temaet «Reserverte kontrakter».

3.4 Gjennomføre oppstartsmøte Building Dignity - byggherre (EFU) og entreprenør (LAB)

EFU inviterte LAB til et informasjonsmøte om Building Dignity den 24. februar 2021. Tilstede var EFU, Byarkitekten, innkjøpskonsern, Raftostiftelsen, og prosjektledelsen til LAB med sine samarbeidspartnere. Hensikten var om å informere om ambisjonene og mål med pilot Building Dignity, gå gjennom kravene satt i kontrakten angående menneskerettigheter (se punkt 3.3), og legge et godt grunnlag for et videre samarbeid om temaet. Building Dignity kommer fast på agenda i møter mellom EFU og entreprenør.

LAB stiller seg positiv til å arbeide aktivt med sikring av arbeidets rettigheter, diskriminering, og andre forhold som berører menneskeverd og rettigheter, og har en del etablerte rutiner og tiltak. De viser for eksempel til:

- ▶ informasjonskampanje og tiltak for å motvirke rasisme og trakassering på byggeplassen.
- ▶ LAB sin HMS-avdeling sender hver fredag ut en HMS-mail med forskjellige tema, og for eksempel oppfordrer til varsling av kritikkverdige forhold. Det er opprettet en egen nettside, <https://lab.no/kontakt/varsling/> hvor leverandører, samarbeidspartnere og andre oppfordres også til å varsle om kritikkverdige forhold.

LAB har videre innført opplysningsskilt langs byggeplassgjerdene for nærmiljøet med kontaktpunkt for varsling av uønskede hendelser. For å få lett tilgang til å kunne varsle inneholder skiltet en QR-kode til deres nettside for å registrere uønskede hendelser som eventuelt måtte oppstå ved og utenfor byggeplassen.

SIGNERT: Kontrakten ble signert av Etat for utbygging ved direktør Willy-André Gjesdal (f.v) og prosjektleder og Johnny Berg, og LAB Entreprenør AS ved administrerende direktør Gard Kvalheim og prosjektleder Steinar Norheim.

Har signert totalentreprise for Bergen inkluderingscenter

Denne avtalen er for tiden den største kontrakten som er inngått av Bergen kommune som utbygger.

Det ble 18. desember 2020 inngått avtale mellom Etat for utbygging og LAB Entreprenør AS om totalentreprise for hovedombygging av Bergen inkluderingscenter – Landåssvingen 15 (Gamle lærerhøyskolen)

BERGEN
KOMMUNE